

مقدمه

همکاران سرکار خانم دکتر مینو پوریوسف، مسئول فنی داروخانه دکتر پوریوسف، مطلبی را پیرامون ارتباط داروساز با پزشک نوشته‌اند که خواندنی است. مطالب عنوان شده از سوی ایشان باید از سوی سازمان نظام پزشکی که متولی شاغلان گروه پزشکی است مورد توجه قرار گیرد. در هر صورت غیر از واژه‌های پیشنهادی ایشان که قابل تأمل است، مطالب دیگرشان خواندنی است. امیدواریم که نظرات دیگر همکاران را نیز در این زمینه داشته باشیم. مطلب همکاران را تحت عنوان «برزخ داروسازی» با هم می‌خوانیم.

«سر دبیر»

با سلام و سپاس و آرزوی توفیق روزافزون دست‌اندرکاران محترم ماهنامه دارویی رازی، همگام با پیشرفت‌های علمی در تمامی شاخه‌های

علم که منجر به تخصصی‌تر شدن هر چه بیشتر علوم شده است، نگاهی به رشته داروسازی از رشته‌های پزشکی بیندازیم.

این که در پزشکی سنتی در واقع علم طب و داروسازی یکی محسوب می‌شده و بنا به نیاز پزشکی نوین این دو رشته از هم تفکیک شده است بر کسی پوشیده نیست. رشته تخصصی و پیچیده داروسازی تمام مسایل فنی مربوط به ساخت دارو را در عهده خودش گرفته و این علم در حیطه تخصص دکتر داروساز قرار گرفته است و تمام حقوق قانونی این رشته مربوط به دکتر داروساز می‌باشد اما در دوره‌های اخیر باز همچنان نیاز به تخصصی‌تر شدن علوم به ویژه در شاخه‌های پزشکی که به‌طور مستقیم به سلامت انسان‌ها مربوط می‌گردد احساس می‌شود. آیا دانش و تخصص مربوط به دارو تنها در حیطه صنعت داروسازی و در محدوده

آن است؟ علوم دیگر داروسازی به غیر از ساخت دارو، که مربوط به تمام مسایل دارو است شامل شیمی دارویی، مکانیسم اثر، فارماکوکینتیک، فارماکولوژی، بیوفارماسی و غیره... که مربوط به درمان دارویی می‌گردد در تخصص چه کسی است؟ پزشک یا داروساز؟ آیا بهتر نیست از القاب این علم شروع کنیم؟ آیا واژه «داروساز» با حرفه متخصص علوم دارویی که در داروخانه در سمت ارایه خدمات دارویی مشغول انجام وظیفه است مناسب دارد؟! آیا وظیفه و خدمات دارویی اصلی فرد متخصص دارویی شاغل در داروخانه صرفاً ساخت داروهای است که ارایه می‌دهد؟ (می‌دانیم که داروهای ترکیبی درصد کوچکی از داروهای داروخانه را شامل می‌شوند و ضمناً آن داروسازی حرفه‌ای و پیچیده نیز در مورد ساخت بسیاری از اقلام آن‌ها از فرمولاسیون گرفته تا مراحل ساخت را شامل نمی‌گردد). آیا بهتر نیست داروسازان شاغل در داروخانه را «داروپزشک» بنامیم، وظیفه‌ای که به واقع حیطة خدمتی اوست. آیا نصب تابلوی «داروپزشک» در باجه یا قسمتی از داروخانه که مسئول فنی در آن جا نشسته، بیمار را پیش از پیش به سوی او نمی‌کشاند تا داروی OTC را از او درخواست کند، تا مشاوره دارویی را با او انجام دهد، تا او را بشناسد، تا به او مراجعه کند، تا بداند که «حق فنی» را برای چه پرداخت می‌کند، تا بداند که خدمات مشاوره دارویی را در قبال پرداخت هیچ وجهی!! دریافت می‌دارد.

مدت کوتاهی نیست که به ما داروسازان (در واقع داروپزشکان) شاغل در داروخانه گفته شده است که داروساز مشاور پزشک و مشاور بیمار است در امر دارو.. بله، اتفاق می‌افتد که

بیمار کمابیش برای مشاوره رایگان به ما مراجعه می‌کند. اما این قسم «مشاور پزشک» را هم ای کاش معلوم می‌کردند!! آیا ما داروپزشک‌ها باید بدانیم که مشاور پزشک هستیم؟ و بعد از آن که نسخه تجویز شد و به داروخانه آمد و به اصطلاح کار از کار گذشت با پزشک مشاجره (بیخشید مشاوره) کنیم؟ آیا در واقع نباید این مسئله مهم در درمان دارویی را به پزشکان آموزش دهند و تکلیف کنند که با داروسازان مشاوره کنند؟ در واقع پرواضح است که اگر قرار است داروپزشک مشاور پزشک باشد این مشاوره از سوی پزشک باید با داروپزشک انجام گیرد و نه برعکس. این مسأله بسیار ساده و روشن است: اولاً بعد از این که پزشک نسخه را راهی داروخانه کرد، با آن ترافیک نسخه‌ای که در داروخانه‌های این مرز و بوم در بسیاری موارد وجود دارد کجا می‌توان برای هر نسخه با پزشک تماس گرفت؟ تمام نسخه‌های آمده به داروخانه مربوط به پزشکان اطراف داروخانه نیست و نسخ از تمام مناطق مختلف می‌تواند راهی یک داروخانه شود. ثانیاً آیا با این تعداد عدیده نسخه‌ای که به هر نحوی از انحاء نیاز به تجدید نظر در تجویز دارند که به نظر داروپزشک داروخانه می‌رسد آیا فقط از لحاظ آمار زمانی دستور بفرمایید چقدر وقت لازم است که برای هر نسخه لااقل تماس تلفنی با پزشک و جر و بحث (و به قولی مشاوره) انجام گیرد؟ آن وقت مسئول فنی یک نسخه را بچسبید برود پای تلفن تکلیف بقیه نسخه‌ها چه می‌شود که آن‌ها هم بیشترشان نیاز به تلفن دارند. تکلیف مراجعان OTC چه می‌شود؟ و همچنین تکلیف کسانی که نیاز به مشاوره دارویی دارند چه؟

چقدر هم که حمایت‌های نظام پزشکی و قانونی از تشخیص دارویی مسئول فنی و چقدر هم که حق و حقوق و درآمد دکتر داروساز انگیزه‌های محرک و قدرتمندی برای فعالیت شدید حرفه‌ای داروساز را در این عرصه گره در گره ایجاد می‌کنند.

سوم آن که حال فرض کنیم اصلاً این مشاوره حتی توسط مسئول فنی با پزشک (که در اصل باید پیش از تجویز از طرف پزشک با داروساز صورت گیرد) انجام گرفت. داروپزشک اگر نظری مخالف نظر پزشک در رابطه با تجویز دارویی داشت آیا قانونی او را حمایت می‌کنند؟ - هیچ! مگر این که همکار محترم پزشک، دوستانه و از سر خلوص و لطف شخصی نظر داروپزشک را بپذیرد یا به کار گیرد، وگرنه حتی در واضح‌ترین موارد می‌توان با توجیه به هر علتی نسبت به تجویزی که داشته کم‌ترین ترتیب اثری به نظر داروپزشک ندهد. چنانچه همیشه در طول خدمت خود و همکاران دیگر شاهد مواردی بی‌شمار از این همه بوده‌ایم. چهارم - جالب این است که یک ماما با یک مدرک کارشناسی در مواردی (غیر از نسخ بیمه) دست به بسیاری تجویزها می‌زند که به هیچ وجه به حیطة کار او که مامایی است ارتباطی ندارد. جالب است که دکتر داروپزشک حتی در حد یک کارشناس مامایی اجازه تجویز اقلام ساده‌ای از دارو را برای بیمار ندارد. جالب‌تر آن است که حتی کنترل مطابقت داروها با نسخه و درج دستورات دارویی روی داروها را پزشکان برای داروساز داروخانه قائل نیستند و در خیلی موارد پزشک از بیمار می‌خواهد که پس از گرفتن دارو از داروخانه داروها را جهت کنترل و دادن

دستورات دارویی دوباره به مطب ببرند. طوری که در بسیاری موارد بیمار به مسئول فنی داروخانه که شروع به توضیحاتی برای بیمار می‌کند می‌گوید: «نمی‌خواهد. شما فقط دارو بدهید. می‌برم مطب پیش دکتر!!!» یا آن را نسخه پیچ با دلسوزی به مسئول فنی گوشزد می‌کنند: «خودتان را خسته نکنید داروها را می‌برند پیش دکتر!» الحق که دیگر بهتر از این نمی‌شود! اگر در جهانی که تخصصی شدن علوم یک ضرورت می‌باشد و در عرصه پزشکی یک ضرورت حیاتی، آیا بهتر نیست کم کم با شروع قوانینی که تشخیص پزشکی (پاتولوژی) را بر عهده پزشک و مشاوره تجویز یا حداقل تعیین اشکال دارویی تجویز شده، تعیین دوزهای دارویی و مدت درمان و مسایل مربوط به آن‌ها را به داروساز واگذار کنند. آیا بهتر نیست پزشک در امر مهم تشخیص که اساس درمان است، هم و نیروی خویش را صرف کند و از همکار داروپزشک برای تجویز دارویی کمک گرفته شود که این علم با تمام پیچیدگی‌ها و دشواری‌هایش در تخصص کامل داروپزشک است و پزشک در برابر آن از لحاظ اطلاعات جامع دارویی نمی‌تواند هم سنگ باشد.

آیا واقعیت غیر از این است که این تنها راه شروع حل کردن مسئله غامض مصرف بیش از حد دارو و شکست‌های درمانی در کشورمان است؟ این که کار دارو را به داروساز واگذار کنیم. آیا زمان آن نرسیده است که نیروهای داروسازی و داروپزشکی کشور به فکر چاره گردند تا اولین قدم برداشته شود؟

دکتر مینو پوریوسف